

Hoe moet een rechtvaardige energienota worden berekend?

Steeds meer energiebedrijven zijn de afgelopen maanden begonnen het leven van de zonnestroom producenten zuur te maken door met allerlei trucs het bezit van zonnepanelen financieel minder aantrekkelijk te maken. Daarmee wordt het draagvlak onder de bevolking om mee te helpen aan de energietransitie ondermijnd. In plaats van alleen maar moord en brand te schreeuwen, is het nu tijd om namens de ZPV dan maar eens op te schrijven hoe een rechtvaardige energierekening eruit zou moeten zien. Met een rechtvaardige energierekening doen wij geen uitspraak over de hoogte van de energietarieven en de belastingen. Uiteraard hebben wij daar ook wel een mening over, maar dat bewaren we voor een andere keer. Ook doen wij nu geen uitspraken over (het ontbreken van) subsidies. In dit artikel gaat het alleen over een faire berekeningswijze van de energienota.

Een rechtvaardige energierekening bestaat uit een aantal onderdelen die elk verantwoord zijn met een controleerbare tegenprestatie. Het leveren van de tegenprestatie en het tarievenblad van de energieleverancier dienen eenvoudig controleerbaar met elkaar in overeenstemming te zijn, en voor iedereen die dezelfde tegenprestatie ontvangt even hoog te zijn. We behandelen eerst elektriciteit, daarna gas, daarna warmtenet, en tenslotte belastingen. Elk daarvan bestaat uit een aantal onderdelen met elk hun eigen grondslag.

Elektriciteit

- **Aansluiting op de netinfrastructuur.** Dit is een vast bedrag per maand afhankelijk van de zwaarte van de aansluiting. Hoe zwaarder de aansluiting, hoe hoger het tarief. Het meest eerlijk is een vast bedrag per Ampère doorlaatwaarde, maar een staffel is ook acceptabel op voorwaarde dat een 2 maal zo hoge doorlaatwaarde niet leidt tot een 3-4 maal zo hoog tarief. Aangezien in verschillende delen van Nederland verschillende netbeheerders actief zijn, kan dit tarief regionaal enigszins verschillen, maar voor iedereen die op dezelfde netbeheerder een aansluiting 230V/400V heeft met dezelfde capaciteit, dient het tarief gelijk te zijn. Voor aansluitingen op midden spanning kunnen andere tarieven gelden, maar geldt wel hetzelfde principe. Dit bedrag wordt verminderd met een verzuimboete over de periode dat de netbeheerder de prestatie niet heeft geleverd, ten gevolge van storingen of net congestie. De verzuimboete is tweemaal het reguliere tarief, berekend naar rato van de verzuimtijd, waarbij iedere verzuim periode naar boven wordt afgerond op gehele uren.
- **Transportkosten.** Voor het transport van elektriciteit wordt een vast bedrag per getransporteerde kWh gerekend. Aangezien voor import en voor export van elektriciteit beide door de netbeheerder dezelfde prestatie wordt geleverd is het fair dat het transporttarief voor afname (import) gelijk is aan het transporttarief teruglevering (export). De hoogte van het transporttarief mag niet afhangen van de grootte van de aansluiting en geldt zowel voor (netto) energieproducenten als voor (netto) energiegebruikers en moet hetzelfde zijn voor grootverbruikers en energiecentrales als voor kleinverbruikers (huishoudens) met of zonder zonnepanelen. Je kan immers aan de stroom niet zien van waar naar waar deze getransporteerd wordt. Omdat verschillende netbeheerders in verschillende mate moeten investeren om de transportcapaciteit van het net op peil te krijgen of te houden, kunnen zij elk zelfstandig het transporttarief bepalen. Bij gebruikers van een Ferrarimeter kan import en export niet apart gemeten worden, alleen het saldo van beide, vandaar dat deze gebruikers eigenlijk te weinig betalen voor transportkosten. Ferrarimeters zijn van natura wel geschikt voor buurtaccu's, waar je niet geïnteresseerd

bent in het telkens opladen of ontladen, maar wel in de verliezen op langere termijn. Naar verwachting zijn voor 1-1-2026 alle Ferrarimeters vervangen door meters die wel apart import en export registreren.

- **Meterhuur.** Dit is een vast bedrag per maand, afhankelijk van het type meter. Huishoudens met een "slimme" meter dienen een korting te krijgen omdat de meter op afstand uitleesbaar is, en omdat zij daardoor met hun privacy betalen, en het risico lopen dat hun meter op afstand gehackt wordt door cybercriminelen. Deze korting doet niet af aan de eis dat netbeheerders al het mogelijke moeten doen om hacken te voorkomen. Overigens dient een "slimme meter" bij installatie altijd administratief uit te staan, immers voor de levering van elektriciteit en gas is een "slimme meter" niet een vereiste. Voor het mogen gebruiken van het P4 interface moet het energiebedrijf (of een andere dienstverlener) een aparte overeenkomst afsluiten inzake gegevens verwerking met de houder van de aansluiting. Deze overeenkomst mag niet gekoppeld zijn aan een energiecontract. In die overeenkomst wordt een cumulatieve vergoeding voor het gebruik van de informatie afgezet tegen het periodieke of continue verlenen van een dienst op basis van die gegevens. Het enkelvoudige hebben van een energiecontract voor levering/teruglevering volstaat niet om het P4 interface vaker dan éénmaal per jaar uit te lezen.
- **Energieproductie.** Dezelfde kale energieprijs per kWh dient te gelden zowel voor afname als voor teruglevering en kan afhankelijk zijn van het soort contract dat de houder van de aansluiting heeft afgesloten. Indien gekozen wordt voor een dynamisch contract geldt ieder kwartier het actuele tarief op de elektriciteitsmarkt. De rechter heeft bepaald dat in dat geval per tariefhoogte het jaarlijkse verbruik met de jaarlijkse teruglevering gesaldeerd moet worden. Wanneer een termijncontract is afgesloten dient de totale afname en teruglevering gedurende de contractperiode te worden gesaldeerd, en alleen te worden afgerekend over de netto afgenomen of terug geleverde energie. Bij een contract voor onbepaalde tijd, kan het tarief tweemaal per jaar worden aangepast, en wordt gesaldeerd op jaarbasis. Indien u een contract heeft met hoog-/laag-tarief moeten hoog-tarief perioden en laag-tarief perioden apart worden gesaldeerd. Daarom is te verwachten dat de inschakeltijden voor hoog- en laag-tarief seizoensafhankelijk worden. De speelruimte van de energieleverancier is dat hij zelf de omschakeltijden tussen hoog en laag tarief in het contract kan zetten, en dat hij zelf per contractsoort het prijsverschil tussen hoog en laag tarief kan bepalen.
- **Gegevensverwerking.** Indien de energieleverancier met de gebruiker een overeenkomst tot gegevensverwerking heeft afgesloten, dient dit een aparte overeenkomst te zijn. De kosten van deze dienst (bijv. een display in de huiskamer voor het actuele energieverbruik) moeten in verhouding staan tot de omvang van de geleverde prestatie en de waarde van de informatie voor de energieleverancier.
- **Administratiekosten.** De energieleverancier berekent en int voorschotbedragen en moet de jaarlijkse afrekening opstellen. Een eerlijke vergoeding voor deze prestatie is een vast bedrag per jaarafrekening of tussentijdse eindafrekening (bijvoorbeeld bij verhuizing of bij tussentijdse overstap naar een andere energieleverancier). Ook bij overgang naar een ander type energiecontract mogen administratiekosten worden toegepast. De kosten per factuur mogen niet hoger zijn dan de kosten die werkelijk aan de administratie zijn toe te rekenen en moeten in redelijke verhouding staan tot de totale rekening.
- **Vastrecht.** De energieleverancier mag een vast maandelijks bedrag in rekening brengen voor het beschikbaar houden van een klantenservice, die voldoende bereikbaar is en die is toegerust om afwijkingen van de gecontracteerde dienstverlening te corrigeren. De mate van beschikbaarheid en bereikbaarheid moet onderdeel zijn van het energiecontract en moet

worden gegarandeerd, samen met een regeling om gebreken in de gecontracteerde dienstverlening te vergoeden. Op dit vastrecht wordt een contractuele vermindering toegepast, voor iedere minuut dat op de beschikbaarheid van de klantenservice gewacht moest worden bij een rechtmatige klacht over de dienstverlening.

Gas

- **Aansluiting op het gasnet.** Dit is een vast bedrag per maand afhankelijk van de doorlaatwaarde van de aansluiting. Hoe groter de aansluiting, hoe hoger het tarief. Aangezien in verschillende delen van Nederland verschillende netbeheerders zijn, kan dit tarief regionaal enigszins verschillen, maar voor iedereen die op dezelfde netbeheerder een aansluiting heeft met dezelfde capaciteit, dient het tarief gelijk te zijn.
- **Transportkosten.** Voor het transport van gas wordt een vast bedrag per m³ gerekend. Omdat verschillende netbeheerders in verschillende mate moeten investeren om de transportcapaciteit van het net op peil te krijgen of te houden, kunnen zij elk zelfstandig het transporttarief bepalen. Het is te billijken dat klanten van een netbeheerder die gemiddeld dichterbij Groningen zitten, iets minder betalen dan de klanten van netbeheerders die het gas over grotere afstand moeten transporteren. Gezien de structuur van het gasnet kan dit hooguit om kleine verschillen gaan.
- **Meterhuur.** Dit is een vast bedrag per maand, afhankelijk van het type meter. Mensen met een "slimme" meter dienen een korting te krijgen omdat de meter op afstand uitleesbaar is, en omdat zij daardoor met hun privacy betalen, en het risico lopen dat hun meter op afstand gehackt wordt door cybercriminelen.
- **Energieverbruik.** Dit is een bedrag per m³, afhankelijk van het type contract dat de gebruiker heeft aangesloten. Bij een dynamisch contract wordt dagelijks het tarief op de gasmarkt berekend. Bij een vast contract geldt een uniforme prijs per m³ voor de gehele contract periode. Bij contract voor onbepaalde tijd kan het tarief tweemaal per jaar worden aangepast. In alle gevallen wordt het m³-tarief gecorrigeerd voor de calorische waarde van het geleverde gas en voor drukverschillen bij het afleverpunt.
- **Administratiekosten.** Hiervoor geldt hetzelfde als opgemerkt onder elektriciteit, met dien verstande dat voor hetzelfde contract maar één keer administratiekosten in rekening mogen worden gebracht.
- **Vastrecht.** De energieleverancier mag een vast maandelijks bedrag in rekening brengen voor het beschikbaar en bereikbaar houden van een klantenservice, die is toegerust om afwijkingen van de gecontracteerde dienstverlening te corrigeren. De mate van beschikbaarheid moet onderdeel zijn van het energiecontract en moet worden gegarandeerd. Indien dezelfde klantenservice zowel voor klachten over elektriciteit als voor klachten over gaslevering behandelt, mag slechts één keer een vastrecht worden berekend.

Warmtenet

- **Aansluiting op het warmtenet.** Dit is een vast bedrag per maand afhankelijk van de capaciteit van de aansluiting. Hoe groter de aansluiting, hoe hoger het tarief. Aangezien in verschillende delen van Nederland verschillende warmtenetten zijn, kan dit tarief plaatselijk enigszins verschillen, maar voor iedereen die met dezelfde capaciteit op hetzelfde warmtenet is aangesloten, dient het tarief gelijk te zijn.
- **Meterhuur.** Dit is een vast bedrag per maand, afhankelijk van het type meter. Mensen met een "slimme" meter dienen een korting te krijgen omdat de meter op afstand uitleesbaar is,

en omdat zij daardoor met hun privacy betalen, en het risico lopen dat hun meter op afstand gehackt wordt door cybercriminelen.

- **Warmteverbruik.** Dit is een bedrag per kJoule. Aangezien warmtenetten monopolisten zijn dient het tarief door een overheidsinstantie vastgesteld te worden, en door het parlement goedgekeurd. Dit tarief dient gebaseerd te worden op de opwekkingskosten van de warmte en op een uniforme manier berekend. Het tarief wordt telkens per 1 januari en per 1 juli vastgesteld, onafhankelijk van de contractperiode en contracttype.
- **Administratiekosten.** Hiervoor geldt hetzelfde als opgemerkt onder elektriciteit, met dien verstande dat voor hetzelfde contract maar één keer administratiekosten in rekening mogen worden gebracht.
- **Vastrecht.** De warmteleverancier mag een vast maandelijks bedrag in rekening brengen voor het beschikbaar houden van een klantenservice, die is toegerust om afwijkingen van de gecontracteerde dienstverlening te corrigeren. De mate van beschikbaarheid moet onderdeel zijn van het energiecontract en moet worden gegarandeerd.

Belastingen

- **Energiebelasting.** Energiebelasting is bedoeld om energiebesparing te bevorderen, en kent een franchise per dag, omdat energie voor iedereen een onmisbare levensbehoefte is. De franchise dient te worden uitgedrukt in kJoule. Daarbij moet onderscheid gemaakt worden tussen fossiele energie, hernieuwbare energie en overige energie. Het huidige fiscale onderscheid tussen gas en elektriciteit dient te vervallen. Voor alle energieverbruik geldt een basistarief per kJoule dat berekend wordt ongeacht of dit elektriciteit is, of gas of (afval-)warmte. Voor het verstoken van aardgas en voor het netto verbruik van elektriciteit uit fossiele brandstoffen moet over dit tarief een CO₂toeslag per toe te rekenen ton CO₂ worden gerekend. Voor duurzame energie wordt derhalve geen CO₂ toeslag berekend. Voor het terugleveren van groene energie moet daarentegen een korting per kWh worden gerekend. De energiebelasting kan niet lager worden dan € 0.
- **Accijns.** Op dit moment zijn vliegtuigbrandstof, aardgas en elektriciteit vrijgesteld van accijns, terwijl voor autobrandstoffen en brandstoffen voor landbouwmachines verschillende accijnstarieven worden berekend. De ZPV pleit voor een uniform accijnstarief per kJoule voor alle fossiele brandstoffen. Energiebedrijven die elektriciteit van gemengde herkomst leveren, moeten die accijns betalen aan energieproducenten die fossiele brandstoffen verbruiken, en kunnen die naar rato doorberekenen in hun elektriciteitstarief. Op duurzame energie mag geen accijns worden geheven.
- **Tegemoetkomingen en energieplafonds.** In 2022 heeft de overheid een eenmalige energiekorting van € 380 (CEK2022) toegepast. In 2023 heeft de overheid een prijsplafond toegepast voor gas en voor elektriciteit (CEK2023).
- **BTW.** Het totaalbedrag van alle posten wordt verhoogd met BTW. Aangezien energie een essentiële levensbehoefte is, dienen de verbruikscomponenten in de rekening met het lage BTW tarief te worden belast. In 2022 en 2023 is door de overheid op een aantal onderdelen van de energierekening tijdelijk het 0% tarief toegepast.

De ZPV is van mening dat deze berekeningswijze van de energierekening verplicht moet zijn en wettelijk vastgelegd moet worden.

Wat betekent dit voor verschillende soorten energieverbruikers?

Eigenaren van zonnepanelen. Voor eigenaren van zonnepanelen is het afhankelijk van het aandeel van de zonnestroom in hun totale elektriciteitsverbruik, en van de mate waarin zij in staat zijn hun elektriciteitsverbruik te laten samenvallen in de tijd met zonne-uren, of en in hoeverre ze erop vooruitgaan. Het stelen van energie of het berekenen van woekerprijzen door energieleveranciers wordt met dit voorstel verboden of tegengehouden. Het maakt ook het gebruik van thuisbatterijen aantrekkelijker, omdat daarmee dubbel op transportkosten wordt bespaard, ongeacht of thuisbatterijen gesubsidieerd gaan worden. Verder hangt het af van het aandeel klanten met en zonder zonnepanelen hoe hoog de energieleverancier zijn kWh prijs gaat insteken. In ieder geval zijn contracten waarbij de zonnepanelen het gas moeten subsidiëren verboden. Te verwachten is dat voor contracten met een hoog/laag tarief het laag tarief in de zomer zal gelden van 12-16 u en daarnaast het hele jaar tussen 23 en 5 u. Een laag tarief in het hele weekeinde zal waarschijnlijk verdwijnen of beperkt worden tot de periode tussen 22 en 8 u. Het is te verwachten dat naarmate het percentage huishoudens met zonnepanelen stijgt, het prijsverschil tussen hoogtarief en laagtarief perioden zal toenemen.

Eigenaren van stekkerauto's (BEVs en PHEVs). Voor eigenaren met stekker auto's wordt het aantrekkelijker om, waar mogelijk de eigen auto zoveel mogelijk met een eigen oplader te gaan laden, ook wanneer de auto op de zonnigste uren veelal in gebruik is. Daarmee wordt het opladen bij publieke laadpalen die wellicht niet allemaal groene energie leveren, minder aantrekkelijk. Het snelladen met DC-laders heeft aparte voordelen die buiten de scope van deze overweging liggen.

Eigenaren van (hybride) warmtepompen. Het rendement op een investering in een (hybride) warmtepomp wordt beter en zekerder, omdat er meer mogelijkheden zijn om de eigen zonne-energie te gebruiken.

Eigenaren van een woning met een slecht energielabel. Het rendement op een investering in isolatiemaatregelen wordt groter. Daardoor wordt energieverlies beperkt, en dat is goed voor het klimaat.

Eigenaren van zonneweides en windparken. Deze kunnen er op achteruit gaan omdat ze nu op dezelfde voorwaarden moeten concurreren met particuliere zonnepanelen.

Eigenaren van fossiele centrales. Door de CO₂ toeslag op de energiebelasting wordt hun product duurder in vergelijking met hernieuwbare energie. Daardoor wordt een verschuiving naar groene energie bevorderd.

Netbeheerders. Netbeheerders worden beloond voor het opheffen van knelpunten in het laagspanningsnet, aangezien energie die gesaldeer kan worden, tweemaal een transportvergoeding oplevert. Daarmee wordt voorkomen dat zonne-energie verloren gaat en extra wordt aangevuld met fossiele energie.

Energieleveranciers. Deze moeten gaan concurreren op kwaliteit en efficiency. Aangezien de energiedragers zelf een commodity product zijn, kunnen ze zich alleen nog onderscheiden met een beter beleid op de energiemarkt, betere algemene voorwaarden en een betere klantenservice. Bedrieglijke contracten waarmee nu veelal gecolporteed wordt en het afwentelen van verzonnen kosten op bepaalde klantsegmenten is bij dit voorstel niet meer mogelijk.

Belastingdienst. Voor de belastingdienst verandert er op korte termijn niet zoveel, immers de berekening en inning van de energiebelasting is een onderdeel van de energierekening en dus de taak van de energieleveranciers. Op langere termijn wanneer het gebruik van fossiele energie verder wordt teruggedrongen, zal in eerste instantie het franchise bedrag worden verlaagd. Uiteindelijk zal, wanneer het gebruik van fossiele brandstoffen geheel is gestopt, de energiebelasting moeten vervallen.